

bibliografiája. A munka költének ideje továbbra is homályban marad és a fordító személyét sem sikerül meghatározni; de legalább a forrására rá lehet mutatni abban a *Dialogus Salomonis et Marcalphi* vagy *Collationes* c. deák szövegben, amely 1473-ban jelent meg először nyomtatásban, s egyes részletekben a magyar fordítás és az eredeti viszonyára is. Aztán csak helyeselni lehet, hogy a cikk nem feledezik meg a magyar Markalf-hagyományról és a «rövid könyv» nyelvi és irodalmi hatásairól.

Ismétlem, a kötetben minden együtt van, aminek mai tudásunk szerint együtt kell lennie. A R. M. K. T. VIII. kötete ritka lelkiismeretesség és pontosság, a legapróbb adatokra is kiterjedő nagy tudás és minden légvártól szigorúan óvakodó gondolkodás tiszteletre méltó terméke. A nagyközönség bajosan fog érte lelkesedni, de akik a XVI. század irodalmi próbálkozásaival komolyan foglalkoznak, mint értékes segédeszközt meg fogják becsülni.

HORVÁTH CYRILL.

Esterházy Miklós nádor iratai. — I. Kormányzattörténeti iratok. — Az 1642. évi megghiúsult országgyűlés időszaka. — Szerk.: Hajnal István. — Esterházy Pál herceg kiadása. Bpest, 1930. XCVIII + 453. l.

E kötet voltaképen nem tartozik az irodalomtörténet tárgyköréhez, de megindulása egy monumentális tervű sorozatnak, amelyről tudomást kell nekünk is vennünk. Esterházy Pál herceg családja megalapítójának, Esterházy Miklósnak, a XVII. század nagyemlékű nádorának országos jelentőségű iratait bocsájta e kiadványban a nyilvánosság elé. A budapesti és bécsi levéltárak anyaga a hercegi levéltárban őrzött nádori iratokkal együttesen először ad összefüggő képet a Habsburg-uralom, a török, az erdélyi kérdés, a vallásviszályok változatainak kormányzati úgymenetéről, belső háttéréről. A nemzeti, a vallásos érzés, az élet-halál harc a pogánnyal szemben — irodalmunk, költészetünk alapmotívumai akkoriban — a politika hangján szólalnak meg itten; de épen az iratváltások, az akciók összefüggő bemutatása azt az e korra nézve aránylag ritka alkalmat hozza meg nekünk, hogy a számítóan irányított események mögött a szereplőknek, vezetőiknek és vezetetteknek, érzelmi világáig, túlfűtött indulatáig érhetünk el. A korabeli irodalom lelki motívumai — a tettek mértékével kifejezve és értékelve.

A kötetet bevezető összefoglalás — Hajnal István kitűnő történeti tanulmánya a nádor személyének éles beállításával — az események kapcsolatainak helyreállításával végeredményben e lelki indítókok megismerésére törekszik; a sorozat folytatólagos kötetei bizonyára nagyszerű arányokban s változatokban mutatják majd be előttünk a kor emberének belső életét. Ezért méltó az irodalomtörténet figyelmére is e kiadvány, nem is számítva azt, hogy a közölt iratoktól érdekes adatokat is remélhet céljaira, különösen Pázmány Pétert, a nádor politikai ellenfelét illetően; a magyar nyelvű levelezések közlése pedig, a nyelvtörténet szempontjai mellett, a magyar stílusfejlődés vizsgálatára ad új összehasonlító anyagot.

Esterházy Pál herceg kezdeményezését, nemes koncepcióját, áldozatkészségét, a többi tudományággal együttesen, mi is örömmel és hálaival üdvözöljük.

KEREKES EMIL.